

בש"פ 7133/14 - מוחמד מרעי נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 7133/14

לפני: כבוד השופט צ' זילברטל

העורר: מוחמד מרעי

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בחיפה בתיק מ"ת
37512-08-14 שניתנה ביום 20.10.2014 על ידי כב'
סג"נ י' כהן

תאריך הישיבה: ה' בחשון התשע"ה (29.10.14)

בשם העורר: עו"ד עאדל בוראת
בשם המשיבה: עו"ד אייל כהן

החלטה

1. ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בחיפה מיום 20.10.2014 (סגן הנשיא י' כהן, מ"ת 37512-08-14), בגדרה הוחלט על מעצרו של העורר עד לתום ההליכים.

כתב האישום

עמוד 1

2. נגד העורר (יליד 1994) ונאשם אחר הוגש ביום 26.8.2014 כתב אישום המייחס להם שורה של עבירות אותן ביצעו במסגרת אירועי הפרות סדר שהתרחשו על רקע רציחתו בירושלים של הנער מחמד אבו-חדיר ומבצע "צוק איתן". העבירות המיוחסות לעורר מפורטות באישום השני בכתב האישום. נטען, כי ביום 28.7.2014, ידה העורר, יחד עם הנאשם הנוסף, אבנים לעבר כלי-רכב שנסעו בכביש 2 (כביש החוף). בעקבות ידוויי האבנים נגרמו נזקים למספר כלי-רכב. נהגת שנסעה מקום אף נפגעה בצווארה מרסיסי זכוכית לאחר ששמשת רכבה נופצה מאבן שהושלכה לעברה. שוטרים שהגיעו למקום במטרה לעצור את ידוויי האבנים, הבחינו בעורר נמלט מהמקום רכוב על גבי טרקטורון בו נהג אדם שלישי. בשלב מסוים, נטשו העורר והנהג את הטרקטורון ונמלטו מהשוטרים בריצה. לאחר שהשניים אותרו מסתתרים בשיחים ונעשה ניסיון לעצורם, החל מאבק שבו ניסו השניים להתנגד למעצרים.

בשל המתואר בכתב האישום יוחסו לעורר עבירות של סיכון חיי אדם בנתיב תחבורה לפי סעיף 332(3) לחוק העונשין, התשל"ז-1997 (להלן: החוק); חבלה במזיד לפי סעיף 413(ה) לחוק; תקיפה הגורמת חבלה ממשית לפי סעיף 380 לחוק; הפרעה לשוטר בשעת מילוי תפקידו לפי סעיף 275 לחוק; ותקיפת שוטר בנסיבות מחמירות לפי סעיף 274(1) לחוק.

הליכי המעצר

3. בד-בבד עם הגשת כתב האישום הגישה המשיבה בקשה למעצר העורר עד לתום ההליכים נגדו. ביום 26.8.2014 הורה בית המשפט המחוזי (כב' השופט ד' פיש) על עריכת תסקיר מעצר בעניינו של העורר. ביום 6.10.2014 הוגש תסקיר מעצר, בגדרו המליץ שירות המבחן על שחרור העורר לחלופת מעצר בבית הוריו (בג'יסר א-זרקא, שם מתגורר העורר עם משפחתו) בפיקוח בני משפחתו ואיזוק אלקטרוני, ותוך שילובו בקבוצה טיפולית המיועדת לעצורי בית. בתסקיר נאמר, כי יש קושי מסוים להעריך את הסיכוי להישנותה של התנהגות אלימה מצדו של העורר אם ישוחרר למעצר בית, אך לצד זאת התרשם שירות המבחן כי המפקחים שהוצעו הם "אנשים רציניים ואחראיים המתייחסים בביקורתיות לנסיבות מעצרו...[ו]יש ביכולתם להוות עבורו דמויות סמכותיות". בדיון שהתקיים בבקשה למעצרו של העורר עד לתום ההליכים, הסכים בא-כוחו של העורר לקיומן של ראיות לכאורה להוכחת עובדות כתב האישום, וכן לקיומה של עילת מעצר, אך סבר כי יש לשחרר את העורר לחלופת מעצר, בין היתר, בהתחשב באמור בתסקיר המעצר ובעובדה שהעורר נעדר עבר פלילי.

4. בהחלטתו מיום 20.10.2014 הורה בית משפט קמא (סגן הנשיא י' כהן) על מעצרו של העורר עד לתום ההליכים. בהחלטתו עמד בית משפט קמא על המסוכנות הרבה הטמונה במעשיו של העורר, אשר ידה אבנים לעבר נתיב תחבורה מרכזי ומהיר, דבר שעלול היה לגרום לתוצאות קטלניות. בית משפט קמא ציין, כי אף שהתרשם לחיוב מן המפקחים המוצעים, קיים חשש שלא יהיה בחלופה המוצעת כדי לאיין את מסוכנות העורר, שכן חלופה זו, בבית מגוריו של העורר, ממוקמת בסמוך לזירת התרחשות העבירות המתוארות בכתב האישום וכאשר העורר עצמו טוען כי נגרר למעשים המתוארים אחרי חבריו. עוד נאמר בהחלטה, כי התנהגות העורר כלפי השוטרים שהגיעו לעצרו 'אינה מדברת בזכותו' וקיים חשש כי כשם שהעורר "לא חשש מפני השוטרים שבאו לעצרו, כך גם המפקחים לא יצליחו לשים לו גבולות". נוכח האמור, הורה בית משפט קמא על מעצרו של העורר עד לתום ההליכים.

הערר

5. העורר סבור כי ההחלטה שלא לשחררו אינה משקללת כראוי את תקופת המעצר הארוכה בה הוא שוהה (למעלה מחודשיים); את המלצתו החיובית של שירות המבחן ביחס לחלופה שהוצעה; את גילו הצעיר ואת היותו בעל עבר נקי. כן טוען העורר, כי אף אם ייקבע שנשקפת ממנו מסוכנות הרי שהיא ניתנת לאיון באמצעות התנאים המגבילים אשר הומלצו על-ידי שירות המבחן, בהם גם איזוק אלקטרוני. העורר מוסיף וטוען כי כלל לא ניתנה לו אפשרות להציע חלופה במיקום מרוחק יותר, באופן שהיה יכול להפיג את החשש שהביע בית משפט קמא ביחס לחלופה הראשונה שהוצעה. בהקשר זה מציע העורר במסגרת הערר חלופה של מעצר בית בישוב אחר, מחוץ לישוב בו הוא מתגורר דרך קבע. בשולי הדברים נטען כי יש ליתן את הדעת גם לשינוי הנסיבות, כאשר מעשי העורר בוצעו בתקופה בה שררה מתיחות ביטחונית חריגה על רקע מבצע "צוק איתן" ורציחתו של נער ערבי בירושלים, אשר לעת זו פגה במידה רבה.

6. בדיון חזר בא כוחו של העורר, עו"ד בוראת, על עיקרי הטענות שבערר. בין היתר נטען, כי בית משפט קמא דחה את חלופת המעצר שהומלצה על-ידי שירות המבחן בשל קרבתה הפיסית הרבה לכביש החוף ובשל החשש שייגרר בשנית אחר חבריו, אך בידי משפחת העורר לשכור דירה בישוב אחר, ויש בכך ליתן מענה לחששות שהביע בית משפט קמא.

בא כוח המשיבה, עו"ד כהן, הסביר כי החלטת בית משפט קמא אינה מבוססת אך על הקשיים שהתעוררו בהקשר לחלופת המעצר, אלא גם על החשש שלא יהיה בחלופה לאיון את מסוכנות העורר הנלמדת גם מהתנהגותו בעת ניסיון השוטים לעצרו. עו"ד כהן טען, כי פסיקתו של בית משפט זה עקבית בכל הנוגע למעצרו עד תום ההליכים של נאשמים בעבירות של סיכון חיי אדם בנתיב תחבורה, קל וחומר כאשר בבסיסן עומד מניע אידיאולוגי. עו"ד בוראת טען מנגד, כי במקרים דומים הפסיקה העניקה משקל לשאלה אם "נרגעו הרוחות" באזור הפרות הסדר, ואכן באזור בו מדובר, למעט אירוע אחד, האירועים האלימים לא חזרו על עצמם.

דיון והכרעה

7. כאמור לעיל, בענייננו אין חולק על קיומן של ראיות לכאורה להוכחת המיוחס לעורר בכתב האישום ולקיומה של עילת מעצר, והמחלוקת בין הצדדים נטועה בשאלה כלום ניתן לאיון את מסוכנותו של העורר, ולהגשים את תכלית המעצר בדרך של שחרור לחלופת מעצר.

כמפורט לעיל, בית משפט קמא סבר כי אין מקום לשחרור העורר לחלופת מעצר, בעיקר, בשל טיבה של החלופה שהוצעה – בסמוך לכביש החוף ובאזור בו נמצאים גם חבריו של העורר, שלטענתו, אחריהם "נגרר" לאירוע. בדיון שבפניי העלה בא כוח העורר אפשרות לחלופת מעצר בישוב אחר. חלופה זו טרם נבחנה לפרטיה על-ידי שירות המבחן. המדינה טענה מנגד, כי כלל אין מקום לשחרר את העורר לחלופה, שכן הלה הוכיח בהתנהגותו כי אין מורא

החוק עליו - הן בעצם מעשה יידי האבנים והן בניסיונו להיאבק בשוטרים אשר הגיעו לעצרו. המדינה הדגישה, ובדין עשתה כן, כי בעניינו של העורר אין להתמקד אך בפעולת יידי האבנים אלא בסיכון הממשי שיצר במעשיו אלה לבטיחותם וחיהם של הנוסעים בכביש.

8. נוכח אירועי השעה, לאחרונה חזר בית משפט זה וציין שוב את החומרה המרובה שיש לייחס לעבירת יידי האבנים, בפרט כאשר אלה מושלכות אל עבר מכוניות נוסעות. במקרים אלה, הופכת האבן לכלי נשק קטלני של ממש, ואל לנו להשלים עם מציאות שבה מניעים אידיאולוגיים או זעם קבוצתי מתורגמים לעבירות אלימות מהסוג המיוחס לעורר. בצד זאת יש לזכור, כי חובתו של בית המשפט, על-פי מצוות המחוקק, היא לבחון האם קיימת אפשרות להשיג את מטרת המעצר בדרך של שחרורו של הנאשם הספציפי לחלופת מעצר קונקרטי, וחובה זו אינה נגזרת של אופי העבירה וחומרתה, שכן: "יש לשקול חלופת מעצר גם מקום שמדובר בעבירות חמורות אשר המסוכנות גלומה בהן; וכי מקום שיש בחלופה כדי ליתן מענה לחשש מפני הישנות עבירות ... על בית המשפט לשחרר את הנאשם לחלופת מעצר" (בש"פ 6866/13 מדינת ישראל נ' חרפאני, פסקה 8 (16.10.2013); (סעיף 21(ב)(1) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996) להלן: חוק המעצרים). כך גם בעניינו, חרף חומרת העבירות המיוחסות לעורר והמסוכנות הרבה הנלמדת מהן, היה - ועדיין יש מקום - לבחון, על רקע מכלול הנסיבות, את אפשרות שחרורו לחלופת מעצר.

9. בעניינו, לצד חומרת העבירות המיוחסות לעורר המעידה על מסוכנותו, יש לשקול נסיבות נוספות אשר לידי מלמדות, כי בעניינו של העורר לא ניתן לשלול את האפשרות שניתן יהיה להגשים את תכלית המעצר בדרך של קביעת תנאי שחרור הדוקים. ראשית, ההתרשמות החיובית של שירות המבחן מן המפקחים שהוצעו בעניינו של העורר, התרשמות שלה גם היה שותף בית משפט קמא, אשר הובילה להמלצתו של שירות המבחן. אכן, ההחלטה מסורה לבית המשפט, אך לעמדת שירות המבחן יש משקל. כמו כן, יש להתחשב בעובדה שהעורר נעדר הרשעות קודמות וכי ניהל אורח חיים נורמטיבי עד למעורבותו הנטענת באירוע נשוא כתב האישום. סבורני, כי יש להתחשב גם בדבריו של העורר לשירות המבחן לפיהם הפיק לקח משמעותי משהייתו הממושכת במעצר (כחודשיים). שיקול רלבנטי נוסף, אשר לא נדון על-ידי בית משפט קמא, נובע מדברי בא כוח העורר בדיון לפני, לפיהם באזור הצפון לא נרשמו אירועים אלימים מזה זמן, דבר שאף בו - ככל שלא ייסתר עובדתית - יש כדי להפחית במידת מה מהמסוכנות הנשקפת מן העורר ומהאפשרות כי יהיה מעורב בשנית בהפרות סדר דומות. לצד כל אלה, נוטה אני להסכים עם קביעת בית משפט קמא, כי החלופה שנבחנה על-ידי בית משפט קמא אינה ראויה בנסיבות, שכן "חזרה לסביבה המוכרת מהווה מטבע הדברים חשש ליצירת חממה של המשך עיסוק במעשי עבירה לאומניים" (בש"פ 6722/06 מדינת ישראל נ' פלוני (20.8.2006)). אך כאמור לעיל, בדיון שבפני ציין בא כוח העורר שבאפשרות העורר להציע חלופת מעצר מחוץ לג'יסר א-זרקא, שיהיה בה כדי להפיג את החששות שהביע בית משפט קמא, ובפיקוחם של אותם מפקחים שההתרשמות מהם, כאמור לעיל, היתה חיובית. אגב, עצם "התגייסות" המשפחה למהלך מורכב זה, של העמדת מקום מגורים חלופי בישוב אחר, ככל שתאומת על ידי שירות המבחן, מצביעה אף היא על הגישה הרצינית והאחראית של משפחת העורר והמפקחים המוצעים ובכך מחזקת את אפקטיביות החלופה. לפיכך סבורני, כי במכלול הנסיבות המתוארות יש קושי לומר, כי בעניינו של העורר כל חלופה לא תסכון ונראה כי יש מקום שעניינו ייבחן בשנית על רקע החלופה החדשה שהוצעה ועל רקע טענות בא כוח העורר, כי באזור מגוריו של העורר אכן "נרגעו הרוחות" וכי לא נרשמו בחודשים האחרונים אירועים אלימים אשר עלולים להגביר את מסוכנותו (כמובן שהמשיבה תוכל להזים טענות אלה, ככל שאינן מתיישבות עם הנתונים שבידיה).

10. סיכומם של דברים. העורר שלפנינו, בחור צעיר שניהל אורח חיים נורמטיבי עד לאחרונה, בחר לקחת חלק באירוע אלים ומסוכן וזאת מתוך מניע אידיאולוגי. לא ניתן להקל ראש בסכנה הנשקפת ממי שעל רקע אירועי השעה מוכן לסטות באחת מאורח חייו הנורמטיבי ולנקוט באלימות שיש עמה סיכון חייהם של אזרחים תמימים. עם זאת, גם במקרים חמורים מעין אלה, החוק מורה לבחון האם ניתן לאיין את מסוכנותו של הנאשם בדרך של חלופת מעצר, וכך גם נדרש לעשות בענייננו. לאחר העיון ושמיעת טענות הצדדים סבורני, כי לא ניתן לקבוע, מניה וביה, כי בעניינו של העורר כל חלופה באשר היא לא תסכון. יש לזכור בהקשר זה, כי במקרה דנא נמצאו מפקחים מתאימים והחשש העיקרי הובע ביחס למקום הספציפי של החלופה שבחן בית משפט קמא. עתה, משהוצעה חלופה חדשה המרוחקת ממקום מגוריו של העורר וממקום ביצוע העבירה, ועל רקע טענות בא כוח העורר לפיהם באזור בו מדובר לא נרשמו אירועים אלימים מזה זמן מה, יש מקום לבחון את עניינו של העורר בשנית.

11. נוכח האמור, אני מורה לשירות המבחן לערוך תסקיר מעצר משלים, שבגדרו תבחן האפשרות לשחרור העורר לחלופת מעצר שאינה בישוב מגוריו, בהתאם להצעתו של בא כוח העורר בדיון שלפניי. בתוך כך יבדוק שרות המבחן את היתכנות החלופה שהוצעה, הכוללת, לפי הנטען, שכירת דירה בישוב אחר ושהיית העורר והמפקחים באותו מקום ככל שיימשך ההליך העיקרי, לרבות את האפשרות להתקנת איזוק אלקטרוני בגדרה. התסקיר המשלים יוגש לבית המשפט המחוזי עד ליום 16.11.2014, ובסמוך לאחר מכן יקיים בית משפט קמא דיון באפשרות שחרורו של העורר לחלופת מעצר.

ניתנה היום, י"א בחשון התשע"ה (4.11.2014).

שׁוֹפֵט